

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1:50 dinar.
Cena: za 1 mesec 5 Din, za 1/4 leta 15 Din, za 1/2 leta 30 Din;
za inozemstvo 7 Din (mesečno). — Inzerati po dogovoru.

Inzerati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Jutri je šestdeset let, odkar se je bil rodil Slovencem dr. Krek Na ta dan se bo spominjalo rajnega velikana staro in mlado. In vsi se bodo zamislili, kaj nam je bil Krek in čemu je bil dan od Boga slovenskemu narodu.

Res, da je bil Krek od Boga z izrednimi zmožnostmi obdarjena osebnost, genij, toda napačno bi si ga kdo predstavljal, če bi si mislil, da mu je šlo vse kar tako, brez dela in bojov, izpod rok. Ne, rajni se je veliko trudil, se je kot lev boril, se silno veliko učil, izobraževal in oblikoval, imel opraviti s hudimi nasprotniki, z velikimi težavami in ovirami, ki jih ni bilo lahko odstraniti, ampak je bilo treba železne vztrajnosti, da so se premagale. Toda Krek je bil korajžen, ni nikoli okleval, nikoli izgubil vere vase in v stvar, ni ničesar gledal temno, ampak šel vedno na sigurno zmago. Držal pa ni nikoli rok križem, ni zaupal v to, da bo kar samo šlo, še menj pa mislil, naj gre, kakor hoče — on je delal, se pehal in mučil, tako da, če o kom, velja o njem, da ni v celem življenju imel trenutka prostega časa.

Krek — to je bilo na njem največje — je znal vsakega človeka pridobiti zase in ga upreči v službo stvari. Krek ni nobenega odbijal, omalovaževal, odrival v stran, smatral za izgubljenega, k ničemur godnega, — on je v vsakem takoj zapazil njegove boljše strani, spoznal, za kaj je vsak sposoben in ga postavil na pravo mesto. Če je šlo za delo pri stvari, ni bilo pri Kreku nobenih osebnih antipatij. Naj si bil takega ali drugačnega temperamenta, bolj konservativec ali bolj demokrat po vzgoji ali nagnjenju, bolj vesel ali čmeren, samo da si bil za delo, Krek ti je pokazal tvoje mesto. Ti boš to vprašanje študiral, ti ono, ti spet boš organiziral, ti si dober govornik, ti boš abstinenco oznanjal, ti se vrži na agitacijo za krščansko-socialne zahteve, ti bodi dober dušni pastir, kakor ti srce velevala, ti si dober pisatelj, ti se razumeš na upravne zadeve — tako je Krek dejal in potem vsak: Ajd' na delo! Tako je ljudi najrazličnejše po značaju, poklicu, talentu in mentaliteti, združil v eno in naučil ljudi, ki bi sicer nikoli ne mogli drug z drugim shajati in delati, da so držali skupaj in pridno vlekli. Da, v tem je bil genij naš Janez, v tem najbolj, ker je človeka ljubil, vsakega dušo takoj spoznal po njeni najboljši strani in je pomagal, da se je zasvetila v pravem času in na pravem kraju. Mnogi ljudje, ki so si danes največji politični ali osebni nasprotniki, so pod Krekom roka v roko delali pri isti mizi, ker je naučil vsakega, da pozabi sebe in se posveti samo stvari. Tako so malenkosti izginile in vse je prešinjala misel, navduševal skupen cilj. Nič ni bila osebnica, njeno častihlepje, njeni interesčki, zadovoljitev njenih sebičnih želje in želja — najprej je bila Ideja in Delo, ki se je imelo zanjo izvršiti. Življenje v službi stvari, v službi Višjega, kar je več vredno kot mi, to je bil Krek in k temu je njegov mogočni duh prisilil vsakogar.

K.:

Krek in mi.

(Delavski mladini ob 60 letnici rojstva njenega očeta, ki ga ni več.)

Krek je nam postal naš krik. Nam se hoče naprej, navzgor! Nam se hoče idealizma, ki ga ni, nam se hoče idealnih delavnih voditeljev, ki jih imamo, a premalo, Kreka ni, ki bi zaklical nam vsem: Zakaj se strašite boja, zakaj se branite znoja, saj boj je sladak!

Krek je bil mislec, izboren dušeslovec slovenskega ljudstva. Zato je znal zadeti njegovo srčno struno. Zato so ga pred 30 leti razumeli in šli za njim. Škoda, da premalo. Zato je ves naš kršč. delavski pokret prešibak, nima velikega koncepta, ki bi pritegnil delavske sloje nase. Mi se moramo tako rekoč boriti šele danes po 30 letih za svoj obstanek, morebiti je šele sedaj prišla ura, da bomo sploh šele začeli s krščanskim delavskim gibanjem.

Krek ni hotel razrednega boja. Tudi mi ga odklanjamo. A eno hočemo: rešiti delavca materializma, dati mu hočemo duhovnega življenja, nuditi mu izobrazbo, boriti se za njegovo enakopravnost z vsemi drugimi povišani. Politično smo mi skupaj z drugim stanov v SLS, a odklanjamo vsak medsebojen utrujajoč boj, ki ni v pravcu našega kršč. programa. Skupaj delujmo, skupaj si delimo, skupni so naši cilji, plemeniti nameni, ki mora vzbuditi tudi v nasprotniku zaupanje in spoštovanje. Danes moramo mi stopiti ven iz kroga slovenske ozkosrčnosti, našega duševnega partikularizma, vse kršč. misleče slovensko ljudstvo mora danes na okup, beda

je velika, davki ogromni, potrebna je sloga in soglasje.

Krek nas ne bi bil preveč vesel. Njegove ideje so bile premočne, mi jih nismo še doumeli, zato jih obožujemo, a ne izvršujemo. Zato je Krek tako visoko nad nami, a bilo bi bolje, da bi bil med nami, da ga živimo, kakor samo govorimo o njem.

Mladina in vse delavstvo!
Danes kršč. socialno delavstvo ob strani razrednih delavskih organizacij komunizma in socializma pomeni premalo. Kje so delavske ustanove, da bi imeli mi močnejšo besedo? Številčno smo napredovali, a v delavskih uradih ni kršč. socialca, zato ostane naš program na papirju. Pomnožite svojo delavsko zavest, pokažite se povsod naše odlične pristaše, da nas bo Krek vesel, dvakrat vesel.

Naprej, navzgor!

Srečko Peterlin.

»Krekova mladina« ob Krekovem grobu.

Hudo je izgubiti očeta in strašna je bol ob zevajočem grobu svojega roditelja. Čim starejši je človek, tem bolj čuti to izgubo; a ne samo čuti, ampak tudi razume.

Tudi mi smo danes kakor otroci ob grobu svojega očeta. Druge dneve samo mislimo, kako ga je škoda, danes čutimo, da ga nimamo. Srce in razum sta polna te izgube. In po pravici! Saj je bil to:

naš Janez, naše gore list, največji in najboljši sin slovenskega naroda;

naš Evangelist, duhovnik in naš učitelj;

Zato ni čuda, da je ostal naš mojster vedno mlad, dosleden in velik. On je bil vedno, vsak hip svojega življenja navdihnjen, od stvari prevzet, za svojo misel navdušen. In ker ni iskal zase nobenih ugodnosti, zasluženega počitka ali plačila za svoje delo, mu ni bilo treba sklepati nobenih kompromisov, se pretvarjati ali prilizovati ali uganjati demagogije in biti pripravljen danes zatajevati, kar je včeraj govoril. Vsaka njegova beseda je bila kléna, vsak stavek je bila resnica, vsak govor novo razodetje in pobuda k ustvarjanju in ne umetalni ogenj, ki samo slepi oči in sluh, za njim pa ostane prazen pepel. On ni idej prevračal, se igral z mislimi in čustvi in uganjal teatra, marveč s svojimi besedami v srce našega ljudstva sejal seme, kojega sadovi bodo zoreli stoletja. On ni zbujal gole radovednosti in ni zabaval ali vlekel raznovrstnosti željne publike, ampak jo je tudi proti njenim nagonom in predrazsodkom in navadam dvigal, oplemeniteval in likal, preustvarjajoč množico v nekaj boljšega in lepšega.

Ni bil suženj nikomur. Bil je iz proste volje zvest služabnik istine, naj bo sladka ali grenka, in je hotel, da tudi narod služi resnici. Cerkev je bila zanj živo občestvo verujočih, največja socialna ustanova sveta, ki iz časnosti sega v večnost in nič drugega ni hotel, kakor da vsi postanemo njeni živi, istiniti, goreči člani, da bo rastla iz ljubezni in resnice ter dejansko objela celokupno človeštvo. Tolažnica žalostnih naj bi tudi zavladala človeštvu, da bi se uresničila socialna pravičnost, mir in solidarnost. V tem duhu je zasnoval tudi SLS, ki nima nikomur služiti kakor blagru slovenskega krščanskega ljudstva. Kar pa je spoznal za resnico, to mu je bilo sveto, temu ni dovolil se izneverjati, ni zamenjaval svobode z možnostjo slediti danes temu, jutri drugemu samovoljnemu domisleku ali fantaziji, naj se zdi še tako duhovita. Tako naš Krek ni bil samo širok, ampak tudi neizprosni in trd napram sebi in drugim, če je šlo za službo neizpremenljivemu, nepremagljivemu, zmote in laži ne trpečemu načelu.

Zapustil nam je bogato dediščino, za katero nas morejo zavidati največji in najbolj kulturni narodi. Vse je povedal, česar je treba našemu narodu v borbi za veliko življenjsko idealno naziranje in za naš gospodarski in socialni napredek. Na idejah, ki nam jih je on oznanjal, se more zgraditi trdna stavba naše narodne svobode in gnotnega obstanka. On je potomcem delo neizmerno olajšal, ker je pokazal cilje in pota. Če bomo pridno na tem temelju dalje zidali, nam ne bo treba žalovati, da ga ni več med nami. Ni mogoče in tudi ne dobro, če bi narodu vse delo opravljali sami geniji. Nam ni nič drugega treba kakor da smo pridni, zvesti, in da se med seboj razumemo, vzajemno delamo in drug drugemu pomagamo! To bi bilo prvo, kar bi nam rekel Krek, če bi danes vstal iz groba.

naš doktor — inteligent, ki je delal za nas revne;

naš Krek, organizator in voditelj vseh poštenih in delavnih, ves naš in nam vse, naš oče.

Oče naš, ki je za nas delal, molil, ki nas je učil in zbiral, in za nas trpel in se za nas žrtvoval, skratka, ki je za nas živel.

Osem let ga že nimamo, ki bi tako živel za nas. O, naš oče, da bi vedel ti, kako resnično smo sirote, sirote vsak dan bolj.

Nočemo pa, da bi bil samo Ti naš, tudi mi hočemo biti Tvoji, vredni Tvojega imena. Ali ne samo po imenu, tudi po duhu hočemo biti Tvoji.

Vemo, da vsi skupaj nikdar ne bomo to in toliko, kakor si bil Ti sam, ali pogled nas

hočemo delati, kakor si delal Ti, hočemo moliti, kakor si molil Ti, hočemo ljubiti, kakor si ljubil Ti, hočemo živeti in trpeti, kakor si živel in trpel Ti.

Vse to skušamo in še bomo skušali. Ta obljuba bodi nov spomenik na Tvoj grob.

Da bi mogli to obljubo tudi držati! Če bi nam Ti, oče, mogel še zaklicati: »Fantje, korajžo!«, niti za trenutek ne bi omagali. A ni Te med nami. A, če si nas tako ljubil na zemlji, kako bi nas mogel pozabiti v nebesih? Daj, Krek, naš oče, prosi večno Dobroto, da bomo po srcu in dejanju res Tvoji in da tako postanemo vredni enkrat biti Njegovi!

Pridobivajte novih naročnikov!

Dr. Jos. Puntar:

Najzanimivejša slovenska knjiga — »Črne bukve kmečkega stanu«.

Ob 60 letnici Krekovega rojstva se mi zdi potrebno opozoriti na delo, ki bi ga moral poznati vsakdo, ki se zanima za socialno vprašanje vobče, za južnoslovansko pa še prav posebno. Še več, poznati bi ga moral zlasti socijolog današnjih dni, ki mu je treba trdnega in širnega razgleda na temelju dejstev in zgodovinskega pogleda. s stališča slovenskega družboslovca.

Gotovo so »Črne bukve« s stališča današnjega socialnega stanja po svetovni revoluciji, ki jo je dr. Krek napovedoval že v svoji socialni povesti »Iz nove dobe« (Dom in Svet 1893), zastarele, ker so se dogodile stvari, o katerih si je mogel mladi pisec »Črni bukev kmečkega stanu« ustvariti približno verjetno sliko bodočih dni. Vendar pa so v marsičem še vedno zelo poučne in časovno dobrodošli vidiki, v katerih se giblje dr. Krekov vseobsežni duh, razmotrivajoč bedno stanje sodobnega kmečkega ljudstva širom sveta.

Najzanimivejše se meni zdi, da je še danes za nas Slovane vse to, kar je napisal dr. Krek od 15. poglavja dalje, kjer obravnava »slovansko organizacijo«, češ, da nam je drag vsak popis, ki nam pojasnuje starih Slovanov pojme o pravu in družabnosti sploh, da pa je še drug važen vzrok, ki nas sili, da se s paznim očesom oziramo v svojega rodu davnino. Ker

* Knjiga je izšla kot ponatis iz Slovenca 1895.

smo potisnjeni že vekove, pravi Krek, v podnožje Nemcem in dišemo v celi svoji vzgoji, v vsem svojem javnem življenju nemški zrak, nam znana zgodovina ne kaže drugega nego lepe plodove krščanskega duha, ki so jih kazali nemški državni in družabni organizmi. Novo med Nemci nastalo, po Hohoffu, Janssensu, Vogelsangu itd. razgibano kršč. soc. gibanje je odkrilo v nemškem srednjem veku obilo lepih reči. Pokazalo se je, kako čudovito so bile urejene gospodarske razmere in kako veličastne družabne organizme je plodil krščanski duh in da je treba znova pričeti obnavljati družbo v kršč. socialnem duhu.

To novo gibanje pa se je po Krekovi misli oslanjalo preveč na ozkosrčno narodnostno stališče, na plodove germanskega značaja in bilo zato Slovincem in Slovanom dokaj tuje, zlasti ker se je rado naglašalo, da je germansko pravo, v temelju v naravi germanskih narodov, tisto jedro, krog katerega se je kristalizirala vsa srednjeveška stanovska in državna organizacija in vse javno življenje v bivšem svetem rimskem cesarstvu. Te trditve, pravi dr. Krek, so strankarsko ozke in v nekakem protislovju z resnico. Krščanstvo ni nemško in ni francosko, marveč za vse ljudi, za vse čase in za vse kraje. Zato tudi vzori, po katerih hočejo domoljubi preosnovati družbo in jo s tem rešiti, niso ne nemški, ne francoski, ne angleški, marveč krščanski. Res pa je, da ima vsak narod svoje posebnosti, svojo narodno individualnost. Krščanstvo teh ne razdira, marveč blaži in spopolnuje. Organizacija izvršuje naravo z vsemi svojimi torej tudi narodnimi posebnostmi, a nadzira, vodi in brani jo krščanski duh. Zato se je organizacija pri posameznih narodih različno razvijala, a ne samo med Nemci, nego povsod, kjer jo je grela Kristove vere nebeška toplota, se je pokazala krasna in vzvišena.

Če poznamo samo krščansko organizacijo med Nemci, nadaljuje Krek, ni to nemška krivda, nego naša, ki se za svojega rodu povestnico premalo brigamo. V par vrstah pač ne moremo opisati vsega slovanskega družabnega življenja. To bi bilo delo, ki bi mu morali razboriti rojaki posvetiti celo življenje; toda vsaj ob kratkem opozoriti pa moram na to, da so tudi Slovani pod vplivom krščanstva imeli bujno razvijajoče se družabno življenje in da vsled tega z enakim pravom govorimo o slovanskem krščanskem socializmu,

kakor Nemci o nemškem.

Kako zre dr. Krek, prvi slovanski kršč. socialist, v družabne razmere med Slovani in kakšne misli razvija zlasti glede na Jugoslovane, o tem prihodnjic, da se

zavemo, kako bogata je po vsebini, misli in duhu ena najrevolucionarnejših slovanskih knjig, zlasti ob pogledu na sedanost v — obljubljeni deželi dr. Krekovi državnopolitičnih sanj.

Dr. Ivan Pregelj:

Dr. Jan. Ev. Kreku,

kadar bi mu bilo šestdeset let.

*Bil je zidar.
Kot temelj vsadil se je sam v zemljo,
meril z očesom in zidal z roko,
da bi vsi zrastle kot stolp v nebo.
Bil je kovač.
V čas naprej in nazaj tenkovid,
kralj je verige, koval meč in ščit,
da bi v viharjih mi stali ko zid.
Bil je tkalec.
Za statvami od zore do mraka je stal,
da bi čim več za nas natkal,
osnutek loveč, vatek pnoč,
do ure, da je padla noč...*

*In to uro je šestdeset let,
kar se je rodil na svet...*

*Bratje! Zdaj, ko zarje nove
novo dobo nam znané,
iz Njegove se osnove
naše naj življenje tké!
Bodimo zidarji!
Vsem bratom, da dom nam zraste v
nebo!
Bodimo kovači!
Svobodnim orožja se treba nam bo!
Bodimo še tkalci!
Snujoci iz Luči, kot solnce v megló,
osnutek loveč, vatek pnoč
kot On,
do ure, da bo noč!*

Slava Kreku!

Politični pregled.

Radić — prosvetni minister. Pomen njegovega imenovanja. Njegov prosvetni načrt. Proračun.

Med novicami zadnjega tedna je gotovo najvažnejše imenovanje Radića za ministra prosvete. Različno se je komentirala demisija prejšnjega ministra prosvete radikala Vukičevića. Govorilo se je, da je odstopil zgolj radi tega, ker mu ni dala vlada proste roke v prosvetni politiki, povdarjalo pa se je obenem, da je najbrže njegov odstop v zvezi s politiko Ljube Jovanovića, ki je nasprotna Pašičevi. To pa je vse demantiral Radić sam, ko je izjavil, da je prejšnji minister samo radi tega odstopil, da je prišel on na njegovo mesto.

Popolnoma pravilno je, da je vstopil Radić kot načelnik stranke, četudi ni poslanec, v vlado. Kajti dosedaj je bil navajen voditi politiko, ki ni temeljila na zidanju in ustvarjanju, ampak je vsako stvar spodbijal in uničeval. Dobro je, da je prevzel nase odgovornost svojega resora, bo vsaj okusil, kako težko je vsem željam ustreči. Eno dejstvo pa je, ki takoj pade v oči, zakaj da je bil Radić imenovan ravno za prosvetnega ministra. Gotovo je to igra predsednika Pašiča, ki bi rad videl, da bi bil na najbolj odgovornem mestu. Kajti rav-

no šolstvo je najbolj delikatno vprašanje v vsaki državi, kaj šele v naši, kjer so trije narodi in kjer mora prosvetna politika stopati po takih potih, da niso okrnjene zahteve in pravice ne Slovencev, ne Hrvatov in ne Srbov. Obenem Radić silno rad govori in nič čudnega ne bo, ako bo kaj prišlo v javnost, kar sicer po mnenju naših politikov in diplomatov ne sme, kakor da narod za to ne sme vedeti, ampak samo vladajoči krogi. Položaj vlade je vsled tega silno rahel in nobenega presenečenja ne bo, ako se bo kar v kratkem slišalo zopet o krizi. Kajti jasno je, da se Pašič ne bo pustil od Radića varati, četudi mu slednji pošilja brzoglavne pozdrave in ga ob vsaki priliki hvali kot najboljšega človeka. Pašič je sicer star, ampak to ga ravno drži na površini, ker ima za seboj dobro šolo.

Obenem ko je postal minister, je Radić obrazložil, v kakšni smeri namerava voditi prosveto. Prvo točko, ki jo je povdaril in ki je po mnenju vseh gotovo najbolj važna, to je depolitizacija šole. Šola naj služi pouku, da se bo mladina izobraževala, da bo stopila v življenje zmognila voditi ne samo borbo za svoj obstanek, ampak da bo obenem zmognila dajati narodu dovolj prosvetnega duha. Povdaril je, da nam grozi v šolstvu hiperprodukcija, t. j., da vsak, ki konča šolo, ne bo prišel do službe. Treba bo poskr-

beti, da bo srednja šola nudila več praktičnega. Obenem pa, kar je tudi pravilno povdaril, da smo sedaj preveč skrbeli za vse drugo, samo za osnovne šole ne in ne za pobijanja nepismenosti, ki je v naših južnih krajih ogromno. Sicer pa je Radić povedal isto kot prejšnji odstopivši minister prosvete.

Prošlo nedeljo je imel v Ljubljani in na Dolenjskem shod. Vsi, ki so ga poslušali, so z veseljem pripovedovali, kako izborna se zna ljudem dobrikati. Pred kratkim, preden je prišel v Ljubljano, je govoril, da so Srbi silno nadarjeni, Slovenci zelo solidni, sicer pa bedasti, Hrvati pa, da niso ne eno ne drugo. V Ljubljani je pa silno hvalil Slovence.

Proračun za l. 1926.-27. znaša 12 milijard 580 milijonov. Kako se bo proračun kril, je jasno, namreč z novimi davki. Največ kredita je določeno za promet, vojsko in prosveto. Predložene so tudi dvanajstine.

V Bukarešti, glavnem mestu Rumunije, so zbrani vojaški strokovnjaki, in tu je zastopana tudi naša država. Razpravljajo o poenotenju vojaških pravilnikov in o preskrbi z municijo in orožjem.

Napad na stare rudarske upokojence.

Že večkrat smo poročali o strašni bedi starih upokojencev bratovskih skladnic, ki dobivajo malenkostno kronsko provizijo in k tej skromno doklado: moški največ do 140 Din, ženske do 112.50 Din, za nedorasle otroke pa do 40 Din mesečno iz Pokrajinskega pokojninskega sklada. V ta sklad plačujejo lastniki rudarskih podjetij po 50 para od vsakega metrskega stota prodanega premoga. V ožgled malenkostnim dokladam in dani možnosti večjih prispevkov je JSZ in ponovno naša rudarska organizacija v Zabukovci in Velenju zahtevala od ministra za soc. politiko, da zviša prispevke od prodanega premoga od 50 para na 1 Din.

Namesto pa, da bi minister upošteval upravičene zahteve in pomagal najrevnejšim in onemoglim državljanom, vidimo v novu predloženem predlogu zakona o dvanajstinah nameru, da se prispevki v Pokraj. pok. sklad sploh ukinejo.

Gosp. finančni minister se gotovo ne zaveda posledic tega skrajno nesocialnega napada na največje reveže, ki bo naletel na odločen odpor celokupnega rudarskega delavstva.

Z ozirom na to, če ta predlog finančnega ministra prodre pri debati o proračunskih dvanajstinah in bo več tisoč starih izmozganih rudarskih

! Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo v Konzumu, Kongresni trg 2 !

J. Gostinčar:

Dr. Janez Ev. Krek.

Dne 27. t. m. bo preteklo 60 let, ko je bil rojen pri Sv. Gregorju na Dolenjskem dr. Janez Ev. Krek. Svoja otroška leta je preživel deloma v Komendi pri Kamniku in v Selcih nad Škofjo Loko. Gimnazijske in teološke študije je izvršil v Ljubljani, višje študije pa na teološki fakulteti dunajskega vseučilišča, kjer je postal doktor bogoslovja. Novo mašo je imel na Brezjah. Po dovršenih študijah na Dunaju je bil nekaj mesecev kaplan v Ribnici, od koder je bil premeščen za kaplana v ljubljansko stolnico, kjer je poleg svoje službe pričel tudi z javnim delovanjem.

Na Dunaju se je ob času svojih študij seznanil tudi z kršč. socialnim gibanjem, ki se je ravno tedaj pričelo krepko razvijati. Teoretične kršč. soc. nauke je zajemal iz Vogel-sanga, praktično delo in potrebo tega dela pa je osebo doživljal in gledal na Dunaju. Razkošje dunajskih bogatinov in siromaštvo delavcev, socialno delo kršč. socialistov pa tudi socialnih demokratov mu je dalo povod za podrobnejše študiranje socialnega vprašanja. Spoznal je tudi razmere v domovini. Delavstvo je bilo tedaj

brez vsake resne organizacije. Vkovano v verige nevednosti in strahu pred svojimi brezsrčnimi »dobrotniki« kapitalisti, si ni upalo ziniti besedice o nepravilnosti, v kateri je moralno životari. Bila je strašna puščava in praznosta.

V to delavsko puščavo je stopil l. 1894. dr. Krek, podal trpečim puščavnikom svojo ljubečo roko. Ustanovil je prvo organizacijo: Slov. kat. delavsko društvo, zbral v to društvo zapuščene trpine, jih poučeval, se z njimi šalil in z njimi tudi delil njihovo lastno bol. Delavstvo ga je takoj vzljubilo in dobilo v kratki dobi tudi potrebno samozavest.

Za ljubljansko tobačno delavstvo se je pod vodstvom dr. Kreka ustanovilo »Podporno društvo tobačnega delavstva«, v katerem je bilo združenih okoli 1800 delavk in delavcev. To društvo je bilo nekako strokovno društvo tobačnega delavstva. Delovalo je izvrstno. Potom tega društva je tobačno delavstvo doseglo velike uspehe.

Organizatorično delo delavstva pa ni ostalo omejeno le na Ljubljano, temveč se je v kratkem času razširilo po vseh večjih industrijskih krajih, posebno na Kranjskem.

V jeseni l. 1894. se je vršil v Ljub-

ljani že prvi obsežni kongres delavskih oziroma delavnih slojev. Na tem kongresu se je v razdeljenih odsekih sprejel prvi kršč. soc. program v Sloveniji, ki je obsegal delavski, kmetški in obrtniški stan. Dr. Krek je priložil svoji knjigi »Črne bukve kmečkemu stanu« ta program.

Ko je bila ustvarjena podlaga za delavsko organizacijo, se je poprijel Krek zadružništva, v katerem je videl za naše splošno gospodarstvo edino pomoč in sredstvo vsaj delne socializacije javnega gospodarstva.

Gospodarske razmere našega kmečkega ljudstva so bile istotako temne in žalostne kot delavske. Nevednost, hlapčevska ponižnost, pretirana ošabnost bogatejših naprav manj premožnim in siromakom sploh, prosto oderuštvo posameznih vaških bogatašev pri obrestih in dajatvah na posojila, poleg tega pa še zaničevanje tedanje nadute gospode napram vsem delavnim stanovom, je ponižalo naše kmetško ljudstvo do skrajnosti. Zastala je živinoreja in z njo poljedelstvo. Kmet ni mogel zmagovati več svojih bremen v podobi obresti in davkov. Morila je kmetško ljudstvo poleg vsega naštetega še manjja velikih dot posebno za hčere, ki je prihajala iz nekakega bahaštva.

Eksekucijski oklici so se slišali vsako nedeljo pred cerkvami. Bilo jih je najbrže več kakor porok v cerkvah.

V tej stiski je nastopil dr. Krek. Njegovo prvo delo je bilo ustanovitev lastne pomoči potom Reifeisnovih posojilnic. S početka je šlo malo težko, ker ljudje niso poznali teh zavodov in jim tudi v prvem trenutku niso povsem zaupali. Tudi ni bilo lahko dobiti moči, ki bi prevzele vodstvo posojilnic. Toda tu je priskočila na pomoč duhovščina, ki je vzela v roke skoro vse delo, ki se je v zelo kratkem času pokazalo kot resnično narodno in socialno.

Dr. Krek je dobro vedel, da brez izobrazbe ljudstva ni mogoč pravi socialni oziroma gospodarski, pa tudi ne politični napredek. Zato je pospeševal na celi črti ustanovitev izobraževalnih društev in ljudskih ali delavskih domov, katerih je danes v Sloveniji zelo veliko število. V teh domovih se intenzivno vrši ljudska naobrazba. Predavanja, strokovni in in politični shodi, dramatične predstave, petje in telovadba se vrste skoro dan za dnem v teh domovih.

V syrhu splošne ljudske naobrazbe je bila ustanovljena Kršč. soc. zveza. Najpreje nekako delavsko mladinsko društvo, iz katerega se je po

staroupokojenec in vdov in nedoraslih sirot moralo lakote poginiti, ker jih bratovske skladnice tudi nočejo sprejeti, pozivamo vse poslance našega parlamenta brez razlike strank, ki imajo še količkaj soc. čuta, da nastopijo v odločilnem trenutku proti zgoraj omenjenemu predlogu!

Gospodu finančnemu ministru pa kličemo: Ne ubijajte največjih sirot, ker so jim dnevi že šteti, saj njih revščina vpije do neba!

Jugoslov. strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Vse skupine se ponovno opominjajo na redno obračunavanje prispevkov. To naj bo prva in najvažnejša dolžnost vsake skupine. Druga dolžnost naj bo, da skupine svoji centrali redno poročajo o položaju delavstva v posameznih krajih.

Skupina kleparjev in instalaterjev. V nedeljo, dne 29. novembra, ob 9. uri dopoldne se vrši redni mesečni članski sestanek. Ker se imamo marsikaj razgovoriti, naj na sestanku nikogar ne manjka. Odbor.

Zveza papirniškega delavstva.

Krekova proslava pri D. M. Polju. V proslavo 60 letnice rojstva dr. Jan. Ev. Kreka prirede tukajšnja katoliška društva v nedeljo, dne 29. nov., popoldne po kršč. nauku v Ljudskem domu »Krekovo proslavo«. Na sporedu bodo poleg slavnostnega govora (J. Gostinčar), tudi deklamacije, pevke in godbene točke ter Slava Kreku: Alegorija v treh dobah: suženjstvo, prebujenje, zmaga. Tovariši člani in članice, vabite se, da v obilnem številu prisostvujete ob 10 sv. maši, ki se bo darovala za pokojnega dr. Kreka, kakor tudi popoldanske proslave.

Shod skupine se je preteklo nedeljo, 22. t. m., lepo izvršil. Poslanec g. Kremžar je v enournem govoru lepo raztolmačil pomen delavskih zbornic in nakane gotovih strank pri bodočih volitvah v to institucijo, dalje nam je orisal splošen položaj delavstva, ter se dotaknil vprašanja carinske zaščite v papirni industriji. Le žal, da shod ni bil bolje obiskan, kar naj se v prihodnje popravi. Tov. Kuvkovič pa je orisal položaj delavstva v domačem podjetju in želje podjetja po znižanju delavskih plač. Shod je bil zelo potreben, da delavstvo vidi, v kakem položaju se nahaja ter se pripravi za nadaljnje težke boje. Na shodu se je sprejela tudi protestna resolucija proti nameravanemu ukinitvenju v dvanajstih davek na premoget od katerega ne bo imel nič ne

rudar, ne upokojenec, ne podjetnik. Protest se je poslal na merodajno mesto.

Poroka. Poročil se je naš zvesti član in zaupnik tov. Skubic Alojz iz Vevč z gđe. Anico Ložar. Poročencema obilo sreče in božjega blagoslova! Vevče. Zadnji čas smo brali v nekem listu: Vapovo tovarno papirja ne kupila država. Iz Belgrada javljajo, da bo država najbrže kupila tovarno papirja M. Vapa v Belgradu. Monopolska uprava bo za njo g. Vapi plačala v gotovini 13 milijonov dinarjev od zneska 6,500.000 dinarjev dobi g. Vapa dosmrtno rento 6 in pol odstotka. — Vevški delavec pa pravi: Vevško papirnico naj kupijo Laikam josefstalski židje nazaj, ker je pod temi bolje izhajal, kot pod nacionalizirano vevško papirnico. Da je temu tako, je dokaz pismo tukajšnje rojkinje iz papirnice Gratweina pri Gradcu, kjer piše, da imajo ženske 500 Din in moški 400 Din pokojnine poleg tega pa še svoj penzjonat (to je hiša za upokojence). Nacionalizirana vevška papirnica pa daje delavcem mesečne pokojnine 30 Din.

Zveza javnih nameštencev.

Člane organizacije javnih nameštencev, kateri dosedaj še niso poravnali glasom dopisov št. 176 ali 177 predpisane članarine, prosimo ponovno, da to storijo najkasneje do 10. decembra t. l. Rade volje dovolimo tudi plačevanje zaostanka v obrokih. Člane, kateri ne bodo plačali ostanka, bomo črtali.

Društvo slovenskih organistov.

Razmere organistov. Občinski odbor v Št. Jurju ob Taboru je prošnjo tamošnjega organista za draginjsko doklado odklonil. Baje so pripoznali, da je plača res taka, da ni mogoče živeti od nje, toda za organista nimajo denarja. Vsi odborniki so baje prijatelji organista. Pripominjamo, da ima organist že dolgo bolno ženo in je sedaj tudi sam že dolgo in nevarno bolan. — V Šmartnem ob Paki je tudi tamošnji organist prosil, da mu da občinski odbor za to leto neko nadomestilo namesto vinske bernje, katere letos vsled slabe letine ni dobil. Lansko leto so mu dovolili milostno mesečno 100 Din. Letos je prosil za povišanje z ozirom na to, da je lansko leto dobil še vsaj 900 l jabolčnika, dočim je letos dobil samo 150 l neke mešanice obstoječe iz jabolčnika in izabele. Občinski odbor je tudi to prošnjo odklonil. Organist opravlja službo organista in cerkvenika. Dela je precej ker sta dva duhovnika. Letos pa celoletni prejemki z bernjo, štolnino, sploh z vsemi dohodki ne bodo znašali čez 4000 Din. Stanovanja tudi ni. Organist

ima 7 otrok, je bil sam letos 3 mesece težko bolan in ima bolnega otroka. Naj občinski odborniki povedo, kako si upajo živeti s tako plačo. Vsi odborniki so pristaši kršč. načel in je organist vse štel med svoje prijatelje. Ti so se pa izkazali kakor prijatelji svetopisemskega Joba. Ako pa je treba dati kaj za kako razstavo n. pr. sadno, živinsko itd. pa so precej širokogrudni. Razumljivo, ker tam dobijo premijo sami bolj premožni in pa pridejo v poštev tudi tisti, kateri to dovolijo. Ali ni sramota, da bi cela občina ne mogla plačevati organista, da bi se vsaj za silo preživel? Ali ti možje res mislijo, da je organist za to ustvarjen, da bi kulučil celi občini? Oh kako daleč ste še od krščanskega socializma!

Prometna zveza.

PROMETNA ZVEZA IN UJEDINJENE ŽEL. ORGANIZACIJ.

(Dalje.)

Cenjani železničarji! Dovolite mi, da tudi jaz spregovorim par besed, ki so namenjene Vam vsem, ter predvsem v korist vsemu združenemu članstvu. Govorim pa v sporazumu vseh članov P. Z., zastopam njihove koristi in njihovo voljo.

Kakor Vam je znano, smo se na tem prostoru sestali pretekli petek, t. j. dne 17. aprila t. l. v svrhu konstituiranje pripravljalnega odbora. Na tem sestanku je bil z malenkostno večino izvoljen s. Bahun za začasnega predsednika. S tem je storjen naš skupni organizaciji velik pogrešek, in sicer:

1. Konstituiranje tega odbora je bilo tajno (namreč pred člani), kar se ne bi smelo nikdar storiti pod kakimi pogoji, ker se s tajnimi stvarmi v največji meri odbija članstvo.

2. Dejstvo, da je pri prvem glasovanju dobil sodr. Bahun samo 11 glasov, a izrečno nasprotovalo je temu 28 glasov, je dokaz, da članstvo nima zaupanja v sodr. Bahuna in tako bi sodr. Bahun, ako mu je na srcu res pošten sporazum in bodočnost edinstvene organizacije, moral pri drugem tajnem glasovanju odkloniti predsedstvo z motivacijo, da mu je članstvo izreklo nezaupnico.

3. Vsi veste, da se v tej skupni edinstveni organizaciji, katera je strogo nepolitična, ne smejo udeleževati v vodilnih odborih osebe, ki delujejo javno na političnem polju. To pa iz vzroka, ker članstvo pripada raznim političnim strankam in ako bi vsaka politična skupina zahtevala v strokovni odbor svojega javnega političnega delavca, bi prišli v odbor sami politični delavci, ki bi se med seboj kregali in prepirali, dočim bi res

strokovno delo zastajalo ter s tem izgubljali članstvo, ugled pri drugih, do sedaj še ne pridruženih železniških organizacijah, ki bi nas javno označili kot politično in ne strokovno nepolitično organizacijo. To bi bil zadosten vzrok, da mi vse članstvo odbijemo, ter postanemo še na slabšem, kot smo pa sedaj. Kot železničarju, ki mi je na srcu res naše blagostanje, predlagam, da sodr. Bahun odloži predsedstvo, ter se razveljavi zadnje konstituiranje in sestavijo novi pripravljalni odbori od posameznih skupin, ker so stari odbori neveljavni vsled tega, ker so se med tem časom, ko se je sestavljal prvi pripravljalni odbor, vršili občni zbori, ki so po potrebi tudi spremenili svoje odbore. Ta novi pripravljalni odbor, ki ga naj imenuje vsaka organizacija izmed svojih članov in sicer v enakem številu, naj se sestane in konstituira, in sicer javno. Vsi člani tega pripravljalnega odbora se morajo zavedati svoje dolžnosti in svojega poklica, da so oni sami, ki so postavili trdni temelj enotni organizaciji. Kakor sem že preje omenil, morajo biti v tem odboru kot vodilne osebe taki člani, ki odločno odklanjajo vsako politično vmešavanje v strokovno stvar, skratka morajo biti taki, ki se politično ne udeležujejo. Ni nam na srcu, iz katere organizacije naj bo predsednik, ampak z vso odločnostjo odklanjamo sodruga Bahuna, ker je Vam vsem splošno znano, da je sodr. Bahun tudi vodja politične organizacije. Mi zahtevamo na predsedniško mesto človeka, ki bo zmogel, v katerega bodo imeli člani zaupanje, ki se bo ravnal strogo po stanovskih načelih, odklanjal pa vsako politično vmešavanje. S takim predsednikom in odborom bo naša edinstvena organizacija prospevala in se jačila, ker bo le taka organizacija dala zaščito vsem železničarjem brez razlike. V nasprotnem slušaju pa bomo sami sebe ubili na splošno škodo železničarjev.

P. Z. stoji od početka tega gibanja odločno na tem stališču, ki sem ga tukaj navedel in od teh upravičenih zahtev ne odstopi niti za las. Kakor do sedaj, bo tudi vnaprej zastopala koristi železničarjev, bojevala se v prvi vrsti za dobrobit, do bodo tudi železničarji živeli enkrat kot pošteni ljudje. Vsi navzoči presodite moje skromne besede in videli boste, da govorim prav.

Še enkrat torej predlagam, da se zadnje konstituiranje razveljavi, izvolijo iz novega pripravljalnega odbora novi vodilni možje, ki bodo vsepovsod strogo zastopali koristi železničarjev. S tem bomo mi pridobili vse pošteno misleče železničarje za naš program, ter bomo potem z združenimi močmi

Somišljeniki posečajte gostilno Osrednje vinarske zadruge Kongresni trg 2 (Konzumska klet)

raznih izpremembah rodila sedanja »Prosvetna zveza«. Iz nekdanje Kršč. soc. zveze je izšel tudi »Orel« in sicer najpreje kot telovadni odsek te zveze.

Vso pozornost je posvečal Krek kat. dijaštvu. Neizrečeno je bil vesel fantov iz »Danice« na Dunaju in »Zarje« v Gradcu. Posvečal je tudi pozornost drugim univerzitetnim krajem, kamor so tudi pohajali Slovenci in to osobito Pragi. Dijaki, med katerimi se je počutil domač kakor med delavstvom, je užival veliko zaupanje in spoštovanje. Krek je bil trdno prepričan, da bodo njegovi »akademski fantje« v domovini delovali v njegovem smislu in prekasili slovensko ljudstvo v kršč. soc. smeri.

V političnem pogledu je skušal Krek prekvasiti tedanje »Katol. narodno stranko« v politično stranko z pravim socialnim programom. To se mu je tudi posrečilo. Kot poslanec je skušal pridobiti z osebnim stikom razpoloženje za njegove predloge in mnenja v podrobnem parlamentarnem delu. Kreka so čislali in spoštovali poslanci vseh strank in narodnosti v dunajskem parlamentu. Posebno v ozkih stikih je bil z krščanskimi in soc. dem. poslanci, ker je bil prepričan, da ste te dve struji struji bodočnosti.

Dr. Krek je bil pa tudi z dušo Slovan. Gojil je prijateljske zveze z raznimi ljudmi vseh slovanskih plemen. Posebno pri srcu so mu bili Rusi, katerih pesmi je v družbi rad prepeval. Med Čeha je zanesel vsaj deloma kršč. soc. misel. Po njegovem prizadevanju se je ustanovil na Moravi »Orel«. Kršč. soc. delavska organizacija je danes na Češkem naravnost sijajna. Bil je v stiku z srbskimi, bolgarskimi, rusinskimi, poljskimi in hrvatskimi zadrugarji in politikami. Pred očmi mu je bila jugoslovanska država od Koroške do Egejskega in Črnega morja. O tem imamo kot dokaz stenografične zapisnike kranjskega deželnega zbora, pa tudi druge še žive priče.

Krek je bil kot človek zelo skromen in do skrajnosti nesebičen. Nikdar se ni hvalil bodisi z svojimi spisi ali z kakršnim koli delom. Svoje delo je docela žrtvoval ljudstvu, katero je ljubil iz cele duše. Denarja ni imel nikdar. Vse kar je dobil, je poleg skromne prehrane izdal siromakom in organizacijam. Denar je bil njemu le menjalno sredstvo, nikdar material, ki ga je treba kopičiti in spravljati v blagajne.

Glede inteligence je bil dr. Krek mnenja, da je dolžna dati od svoje

bogate znanstvene zaloge ljudstvu to, česar ono potrebuje za svojo izobrazbo. To pa vsled tega, ker je dobila svojo izobrazbo in znanje po narodu.

Dr. Krek je bil vesele narave. V družbi je znal isto vedno primerno zabavati z raznimi resnimi pa tudi šaljivimi pripovedmi. Toda vkljub vsej njegovi resnosti, delu in šaljivosti je moral piti kelih grenkega in nesramnega obrekovanja, v katero so bili baje zapleteni tudi nekateri njegovi ožji prijatelji. Krek pa je tudi to junaško prenašal in žel zadoščenje.

Bil je vedno čil in zdrav, ter je vsled tega morda tudi nekoliko grešil sam nad svojim zdravjem s tem, da se ni brigal za noben vremenski pojav, kadar ga je klicala dolžnost. V vročini in dežju, v snegu in mrazu je prepotoval peš dolga pota od kraja v kraj, na razna zborovanja, ne oziraje se na lastno nevarnost. Dežnika ni poznal. V naravi je bil človek narave.

Dobil je težko bolezen zvapnjenje žil (sklerozo), na kateri je bolehal dolgo časa. V letu 1917. se je že opasno bolan, podal meseca septembra na Hrvatsko in v Dalmacijo zaradi v parlamentu vložene deklaracije Jugoslov. kluba. Z njim je potoval tudi

dr. Korošec, toda le do Zagreba, kjer sta se ločila. Krek je prišel v Split, kjer je imel veliko zborovanje, nevarno bolan. Pregledala sta ga tam dva zdravnika in konstatirala veliko nevarnost njegove bolezni. Krekov prijatelj dr. Alfirić je piscu teh vrstic poslal pismeno poročilo o tem s prošnjo, naj se Kreka, ako pride domov spravi v kak sanatorij. Toda Krek se ni vrnil v Ljubljano, temveč v Št. Janž na Dolenjskem, kjer je dne 8. oktobra 1917 za večno zatisnil oči, pri prijatelju župniku Bajcu.

Tako je sredi dela umrl mož, ki je z svojim umom in nesebičnim delom prerodil naš narod, kolikor je bilo to mogoče gospodarsko potom združništva. Ustvaril je našemu delavstvu kršč. socialne organizacije, da se v njih usposobi za borbo svojih interesov in je končno položil z ustanovitvijo prosvetne organizacije našemu priprostemu delavnemu narodu seme izobrazbe in kulture, ki je tako nujno potrebna socialnemu napredku.

Delavci, proslavimo spomin dr. Kreka s tem, da gremo z vso vneto na delo za spopolnitev naših kršč. socialističnih organizacij. Pri tem pa podpirajmo naš tisk in to posebno »Pravico«, ki je glasilka delavskega stanja!

dosegli tudi znatne uspehe. H koncu še prosim, da pride ta moja izjava v zapisnik, da si ne bo kdo te moje izjave tolmačil napačno. Torej vsi v pošten boj za izboljšanje položaja železničarjev!

Kljub temu, da je bila ta izjava popolnoma upravičena, se ni izvajala, kar je popolnoma jasen dokaz, da sodr. Bahunu in tovarišem ni bilo za drugo, kakor za to, da bi bili samo oni odločujoči faktorji te edinstvene organizacije. Resnica je, da je za to ujedinenje vladalo veliko zanimanje v Mariboru, a ko so železničarji zvedeli, da je sodr. Bahun predsednik, se je to zanimanje ohladilo, pri čemur trpimo vsi. Enakih dokazov bi prinesel še več, a za danes naj to zadostuje. Iz vseh navedenih dokazov je P. Z. spoznala, da to ujedinenje ne odgojgarja besedi, ampak da so socialisti imeli pri tem jasen namen uničiti druge organizacije in ojačiti Savez. Zaradi tega so se uvrkla nova pravila, pri čem je imel Savez glavno besedo ter so se sprejela kot podlaga za novo organizacijo pravila Saveza. Tukaj pri novih pravilih nam je še marsikaj nejasno, ker so si izjave na kongresu v Ljubljani radi novih pravil popolnoma nasprotovale. Znano nam je, da so po društvenem zakonu pravila veljavna po preteku 30 dni od dneva vložitve, ako niso med tem časom ovržena. Gospodje na kongresu pa so izjavili, da so pravila ovržena od oblasti, a dokazov zato niso prinesli. Sumimo torej, da tukaj ni vse v redu in da so se nalašč oprijeli »rešilne deske«, češ, da so pravila ovržena, da lažje uveljavijo stara pravila Saveza. To se je tudi zgodilo. Namesto, da bi edinstvena organizacija imela novo ime in nova pravila, ki so bila sestavljena tako, da bi se lahko z njimi zadovoljili vsi člani, ki so pristaši raznih političnih strank. Prevzeli pa so stara pravila Saveza in tako se glasi tudi ime organizacije »Savez železničara Jugoslavije«. To ni torej nobena edinstvena organizacija, ampak ojačena stara organizacija socialnih demokratov in njihovih sorodnikov, pri katerih pa člani Prometne zveze nimajo mesta. Zato je vodstvo P. Z., ki ni hotelo prodati svojih članov socialni demokraciji, uvidelo, da pri tem udruženju ni glavni cilj dobrobit železničarjev, ampak osebne koristi gotovih oseb v socialistični stranki, je pretrgalo vse zveze s temi organizacijami ter se odločilo, da bo samo delalo v prid železničarjev, in sicer javno in pošteno. P. Z. stoji odločno na stališču, da do ujedinenja mora priti in to naj bo ujedinenje vseh železničarjev v vsej državi. Začasno pa se naj ustanovi koalicija vseh železniških organizacij na federativni podlagi, da napravi temelj bodoči edinstvi. To je torej naš program in program dela. Prosimo in vabimo vse neorganizirane železničarje, da se organizirajo. Organizirajte se, vam kličemo in odločite se za tako organizacijo, kjer se bo upoštevala vaša volja in je odbor le nekaj izvršitelj volje članstva. To pa gotovo dosežete pri Prometni zvezi.

Zahvala. Izrekam tem potom Prometni zvezi v Zalogu najiskrenejšo zahvalo za podeljeno posmrtno podporo 250 dinarjev po mojem umrlem možu. — Podgrad, dne 20. nov. Marija Kukoviča.

Maribor. S tužnim srcem javljam vsem članom P. Z., da je umrl dne 15. nov. 1925 mnogoletni član P. Z. tov. Avgust Žižek iz Pobrežja pri Mariboru. Pogreba se je udeležilo med drugimi tudi precejšnje število članov P. Z. ter se je v imenu istih tov. Kores s par besedami poslovil od pokojnega. V znak sožalja je zastopnik P. Z. položil venec na grob predragega tovariša. Njegovi družini izrekamo najgloblje sožalje ob izgubi predobrega očeta.

Kupujte srečke Dijaškega podpornega društva!

Delavska zveza.

Ustanovni občni zbor Okrajne delavske zveze v Zagorju ob Savi se bo vršil v nedeljo, dne 29. t. m., ob 9. uri zjutraj v dvorani Zadrúžnega doma. Spored: I. Poročilo sklicateljev in poročilo delegata iz Ljubljane; II. čitanje in odobrenje pravil; III. volitev odbora; IV. določitev članarine; V. slučajnosti. Vabijo se vsi člani, ki so se že vpisali in tudi drugi organizirani v skupinah rudarjev ali steklarjev. Isti dan se vrši proslava 60 letnice dr. Kreka. Zjutraj ob 8 sv. maša za dr. Kreka in ob pol 9 pa slavnostno zborovanje v dvorani Zadrúžnega doma. Dolžnost vsakega krščanskega socialista je, da se te proslave gotovo udeleži. — Pripravljalni odbor.

Dopisi.

Goričane-Medvode. Pretekli teden smo se poslovili od tovariša, delavca Franceta Veber. Imenovani je bil vrl zaupnik naše organizacije, pošten in vesten delavec na lesnem prostoru papirnice Goričane. Podal se je z družino vred, ženo in dvema otrokoma, na Francosko, da si ondi z delom v rudniku zasluži za sebe in svojo družinico s poštenim delom tudi pošten kruh. Značilno je dejstvo, da je tekom dobrih treh mesecev že to drugi slučaj, da je delavec lesnega prostora papirnice Goričane zapustil prostovoljno to službo ter si šel iskat kruha v tujino. V resnici pa se temu ni čuditi, kajti ravno lesni prostor papirnice Goričane-Medvode je prava kaznilnica za delavstvo. Na tem oddelku je delavstvo za borih 32.75 Din izpostavljeno vsem vremenskim neprilikam, kakor tudi mnogovrstnim šikanam. Delavec ali delavka naj se v notranjem obratu kaj pregreši, bo šel takoj za kazen na lesni prostor za določen ali nedoločen čas. So pa tudi vestni in poštenti delavci, ki se že leta pokorijo v tej kaznilnici in za koje je naša organizacija že večkrat prosila, da se jim plača zboljša z ozirom na njihov bedni položaj. Končno so se gospodje le usmili ter so šestim delavcem zvišali plačo za celo krono dnevno. Ni čuda torej, da ljudje to kaznilnico zapuščajo ter si drugje iščejo kruha.

Jesenice. Kakor povsod po večjih industrijskih krajih Slovenije, se je tudi pri nas začelo gibanje za enotno strokovno organizacijo. Mi bi to od naše strani pozdravljali, če bi bilo pošteno mišljeno. A naši Marksovi prijatelji mislijo to drugače. Mi smo na svoji širši seji pretresali vsa ta vprašanja in sklenili, da skličemo sestanek, na katerem naj članstvo odloči. Članstvo pa se je izjavilo, da je za skupne nastope, o likvidaciji naše organizacije pa noče ničesar slišati. Na tem sestanku je tudi sklenilo izjavo, katere se bo članstvo tudi držalo. Ko se je pa vršila anketa vseh tukajšnjih strokovnih organizacij, se nam je po ovinkih podal pravilnik in pravila s pripombo, da se ne more nič več spreminjati. Takrat smo vedeli, pri čem da smo, čeravno smo to že preje slutili. Za nas more torej veljati samo to: kdor ni z nami je proti nam in kar je našega, naj odloča skupno v naši strokovni organizaciji. Kar je nam nasprotnega, naj se zbere v svojih strok. organizacijah. Mi smo enotni. Za drugo enotnost danes še nismo zreli, kar sklepamo iz napadov nasprotnega časopisja. Mi nismo krivi, da je dober del delavstva danes organizacijam nasproten. Kršč. socialisti smo enotni in naših smeri po poštenu preureditvi današnje gnile družbe ne moremo spremeniti, to si naj zapomnijo tisti, ki še hočejo večjo enotnost. Kar je delavstva našega mišljenja, je naša naloga, da jih privedemo v našo strokovno organizacijo, kar pa je nasprotnega naj store isto. Tako opredeljeni po organizacijah bomo potom svojih organizacij lahko in uspešno nastopali skupno. Najprvo

pa: proč s frazami in pričinimo z resnim stvarnim delom!

Vič. V soboto popoldne smo videli na Viču oziroma v Rožni dolini dve žalostni sliki. Deložirani sta bili dve družini, katerih pohoštvo stoji sedaj izpostavljeno vsem vremenskim neugodam. Pretresljiv prizor bo gotovo vsem, ki so videli, ostal dolgo v spominu. Bedna deca pa bo pomnila tiste čase, ko so stanovali v zimi pod milim nebom. Ta žalosten slučaj, ki pa ni osamljen, opisuje brez besede stanovanjsko bedo in krščansko ljubezen do svojega bližnjega. — Proslava Krekove 60 letnice se bo vršila v začetku prihodnjega meseca, ker nam je sedaj vsled tehničnih zaprek nemogoče izvršiti prireditve. Prosimo, da se vsi viški krščanski socialisti udeležijo te proslave, da bomo dostojno proslavili spomin očeta naših društev. Vse viške naročnike tem potom prosimo, da podpirajo naše zaupnike, ki bodo te dni nabirali nove naročnike, ter naj vsak naročnik pridobi vsaj enega novega naročnika »Pravice«.

Dev. Mar. v Polju. Zopet me je moj prijatelj občinski odbornik povabil na občinsko sejo, na kateri se bo sklepal proračun za l. 1926. Danes se hočem omejiti v poročanju na najvažnejše, kar me kot volivca »Delavske zveze« zanima. Da so odborniki Del. zveze pri tej seji zopet ostro prijeli demokrate radi raznih nepravilnosti, katerim je pomagala tudi leva struja socialistov, je popolnoma na mestu. Delavska zveza je s Kmečko zvezo zahtevala po odb. Lajevcu, da se ustavi v proračun tudi postavka »Podpora za delavske socialne tečaje in delavske šole svota 2000 Din«, katera je bila soglasno sprejeta. Dalje je klub po odb. Kukovicu predlagal za spomenik padlim vojakom v svetovni vojni postavko 5000 Din, katera je bila z glasovi SLS in demokratov sprejeta. Proti je glasovala leva socialistična skupina (komunisti). Pri tej postavki se je vnela burna, strankarska debata, katero je izzval demokratiški klub po J. H. ter očital Zvezi slov. vojakov strankarstvo, kar so mu odborniki Delavske zveze odločno pobili in se je z vmešavanjem le osmešil. Čudil pa sem se, da je bil odb. A. Dobrota, ki ima sam dva padla brata, proti tej postavki, oziroma spomeniku. Ostro in opravičeno grajo je izrekel na račun demokratov in zaloške čitalnice odb. Rupret, ker se v zaloško šolo potom čitalnice uvaja strankarstvo in politika. Pri tem pa trpi šola in davkoplačevalci. Javnost bo zanimalo tudi naslednje. Ko se je iskalo kritje primanjkljaja in je šlo za to, ali naj se z doklado na državno trošarino na vino pobira še 300% obč. dokl. ali ne, kakor tudi obč. takso na klavno živino, je odb. Bezljaj vprašal navzoče gostilničarje in mesarje, če se obvežejo, da bodo v slučaju znižanja doklad znižali tudi oni cene mesa in vinu, so oni to zanimali, nakar se je sprejela v stari obliki.

Krekova mladina.

Iz centrale. Seja načelstva Krekove mladine se vrši v soboto dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih na Starem trgu 2-I. — Vsem podružnicam smo razposlali dodatke in spremembe k poslovniku, kateri je bil sprejet na zadnji plenarni seji Krekove mladine.

Krekova mladina Ljubljana uprizori v nedeljo, dne 29. t. m., v Hrastniku v dvorani gosp. Logarja žaligr »Mrak«. Začetek ob 3 popoldne. Predprodaja vstopnic je pri gosp. Al. Logarju, Hrastnik št. 4. Po igri prosti zabava, katero priredi gosp. Logar. Svira domača godba. Vabimo tem potom vse delavski mladini naklonjene tovariše in njihove prijatelje.

Krekova mladina v Ljubljani. Tukajšnja podružnica priredi tudi letos svoj Miklavžev večer v prostorih I. delav. konzumnega društva na Kongresnem trgu. Sv. Miklavž bo tudi letos

obdaril vse, ki so ga celo leto posnemali. Miklavžev večer se vrši 5. decembra.

Krekova mladina v Celju priredi v nedeljo, dne 29. nov., točno ob 4. uri popoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Celju proslavo 60 letnice rojstva dr. Jan. Ev. Kreka s sledečim sporedom: I. Slavnostni govor: govornik Denžič Anton; II. dr. I. Pregelj: Dr. Jan. Ev. Krek, kadar bi mu bilo 60 let; deklamira K. Golob. III. Dediščina, slika iz delavskega življenja. Spisal E. Gangl. IV. Oton Župančič: »Kovaška«, deklamira skupina članov. V. Dva svetova, enodejanka. Spisal E. Gangl. VI. Slava Kreku: alegorična živa slika.

Celje. Seja odbora Krekove mladine v Celju se vrši v soboto, 28. t. m., ob pol 8 zvečer v navadnih prostorih.

Krekova mladina Sv. Miklavž pri Ormožu. Prejeli smo od Krekove mladine Celje 100 Din podpore za naš oder, za kar se tem potom iskreno zahvaljujemo. Ostale podružnice pa prosimo, da posnemajo celjske tovariše ter nam pomagajo po svojih močeh.

Tedenske novice.

Izpremema v vodstvu prosvetnega oddelka. Zadnjo soboto popoldne je dobil šef prosvetnega oddelka dr. Pavel Pestotnik odlok ministrstva za prosveto, da je razrešen dolžnosti šefa prosvetnega oddelka. Za njegovega naslednika je imenovan profesor na realki dr. Dragotin Lončar.

Grozni umor v Vašah pri Medvodah. V soboto, dne 21. t. m., zvečer okrog pol 9. ure so našli v hlevu Edvarda Kopača, delavca tobačne tovarne v Ljubljani, mrtvo njegovo okrog 25 let staro hčer Angelo. Glavo je imela razbito in vso v krvi, poleg pa je ležal lesen kij (bat), s katerim je zločinec svojo žrtev živinsko pobil, kar je pričala kri, ki se je držala bata. Umorjenka je bila tudi po rokah in životu opraskana in ranjena. Na lice mesta, v nedeljo dne 22. t. m., došla sodna komisija je imela s seboj dresiranega policijskega psa, ki je od mesta umorjenke sledil k bližnjemu studencu, kjer se je zločinec po svojem dejanju umil, potem v hlev J. Jarca, konjskega mešetarja iz domače vasi Vaše, katerega so kot osumljenca zasledovali. On se je takoj drugi dan po umoru odpeljal s parom konj, toda na begu ni imel sreče, kajti naslednji dan v pondeljek so ga že orožniki z njegovo vprego vred prignali na mesto zločina ter ga oddali roki pravice.

Smrtna nesreča. V kotredaškem rovu pri Zagorju je ubilo 23 letnega delavca Frana Ino. Dvigalni utež mu je zmečkal glavo, tako da je bil na mestu mrtev.

Žrtev lakote. Na neki ulici v Mostarju so našli mrtvega 70 letnega Mustafa Fejića. Zdravnik je ugotovil, da je mož umrl vsled dolgotrajnega stradanja. V tem mestu vlada med ubožnejšimi sloji velika revščina in pomanjkanje.

**VSKA RODBINA
NAJ POIZKUSI
NAŠO
KOLINSKO
CIKORIJU**

Žika!

Poskusiti je treba potem, je odločitev lahka. Odločili se boste za ŽIKO, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!